

R. M. ROMERO

DE
POPPENMAKER
VAN
KRAKAU

met illustraties van
TOMISLAV TOMIĆ

Van Halewyck

De poppenmaker van Krakau

R.M. Romero

Vertaald door Lies Lavrijsen en Tine Poesen

Vanaf 12 jaar

Eerste druk: oktober 2017

THE DOLLMAKER OF KRAKOW

Jacket art © 2017 Lisa Perrin

Illustrations © 2017 Tomislav Tomic

Reproduced by permission of Walker Books Ltd, London SE11 5HJ

www.walker.co.uk

© 2017, Lies Lavrijsen, Tine Poesen en Van Halewyck

Van Halewyck maakt deel uit van Pelckmans uitgevers nv

www.pelckmansuitgevers.be

Brasschaatsteenweg 308, 2920 Kalmthout, België

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande en schriftelijke toestemming van de uitgever, behalve in geval van wettelijke uitzondering. Informatie over kopierechten en de wetgeving met betrekking tot de reproductie vindt u op www.reprobel.be.

All rights reserved. No part of this book may be reproduced, stored or made public by any means whatsoever, whether electronic or mechanical, without prior permission in writing from the publisher.

D/2017/7104/78

ISBN 978 94 6131 613 4

NUR 284

vanhalewyck.be

vanhalewyck

vanhalewyck

van_halewyck

*Voor de kinderen
die stierven
in de Holocaust*

*En voor River,
die me bloemen stuurde
van over de zee*

PROLOOG

Het naaistertje en het Land van de Poppen

Er was eens een kleine pop die Karolina heette. Ze woonde in een land ver van de mensenwereld. Het Land van de Poppen was een groot koninkrijk dat zich mijlenver in elke richting uitstreckte. In het oosten lag de zee, en in het westen reikte een glazen berg naar de zon. In de tijd dat het land door de wijze koning en koningin werd geregeerd, was de lucht altijd volmaakt midzomerblauw, het maanlicht puur als zilver en niemand werd ooit oud en versleten.

Aan de overkant van de zee lag een donker land. De inwoners ervan waren door een boze heks uit schaduwen, tranen en as geschapen: enorme ratten met een eetlust die zo groot was als de oceaan die hen van het Land van de

Poppen scheidde. De poppenkoning en -koningin vreesden de dag dat de ratten zo'n honger kregen dat ze het water zouden oversteken en hun wreedheid en vraatzucht zouden botvieren op het Land van de Poppen.

Maar die geruchten had Karolina nog nooit gehoord. Ze woonde in een piepklein huisje aan de oever van een beek die tussen twee groene heuvels stroomde. De gordijnen waren geweven uit wilde bloemen en de muren waren van gemberkoek, maar Karolina kwam nooit in de verleiding om er een hapje van te nemen. Meer dan het snoephuisje had Karolina niet nodig, ze was geen koning of koningin en ook geen prinses; ze was naaister.

Ze had baljurken van satijn en fluwelen vesten gemaakt, rokken die uitwaaierden als vleugels van vlinders en elegante jasjes met gouden knopen. Maar het bijzonderste was dat Karolina in elk kledingstuk met haar naald en draad een wens naaide. Elke wens was een onvoltooide verwachting, een halfverteld

verhaal waar nog een einde aan moest worden gesponnen. Maar Karolina had niet genoeg toverkracht om de wensen die ze naaide in vervulling te laten gaan.

Karolina hield van haar werk, al maakten de wensen van sommige klanten haar verdrietig. Het waren stille en treurige poppen en hun smartelijke verhalen waren bijna van hun porseleinen gezicht en houten handjes af te lezen.

Wat vroegen deze treurige poppen? Ze wilden terugkeren naar de mensenwereld waar alle poppen ooit hadden gewoond. Waarom? Omdat ze, in tegenstelling tot de meeste poppen, die zich niets meer van hun leven op die verre plek konden herinneren, verteerd werden door heimwee naar de kinderen die ooit hun trouwste vrienden waren geweest.

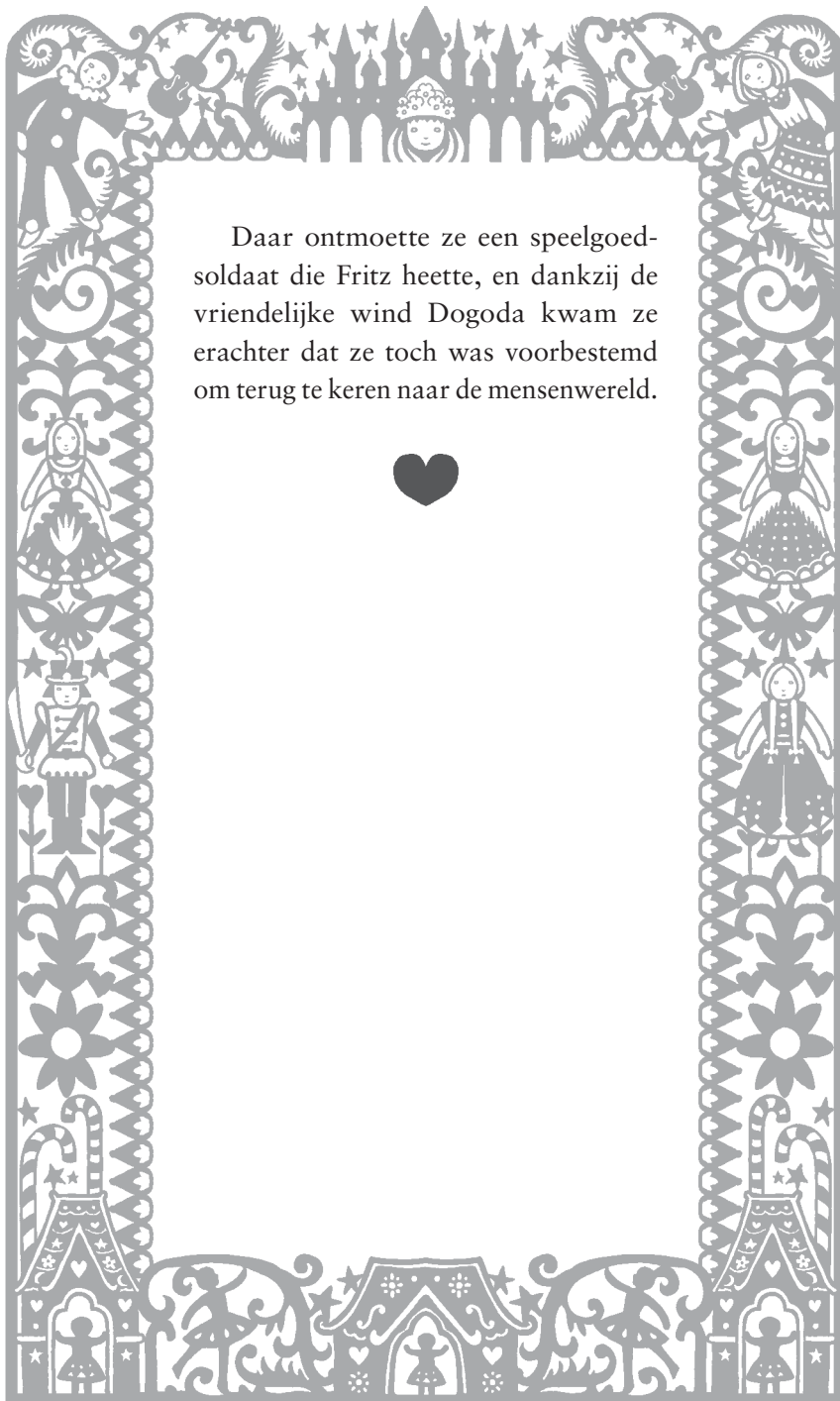
Karolina had het hen nooit verteld, maar ze dacht niet dat hun wens ooit werkelijkheid zou worden. De mensenkinderen bij wie ze hadden gewoond, waren eerst dol op hen geweest, maar toen werden ze volwassen en belandden hun ooit zo geliefde speelkameraadjes

op zolder of onder een bed, waar ze stof verzamelden en beschimmelden. Net zolang tot het hout, de stof of het porselein waarvan ze waren gemaakt hun ziel niet langer vast kon houden, en dan keerden ze terug naar het Land van de Poppen.

Karolina probeerde niet aan de mensenwereld te denken; het had haar vrienden geen goed gedaan. De treurige poppen hadden leren huilen, en Karolina had zelden een vreselijker geluid gehoord. Ze had geen zin om dat andere land vol jongens en meisjes en denkbeeldige spelletjes ooit weer binnen te gaan.

Op een dag werd de kust van Karolina's land inderdaad overspoeld door de ratten. Ze brachten de koning en koningin ten val met hun ijzeren bajonetten en scherpe tanden en zaaiden overal angst en verderf. Met een barst in haar wang en een gescheurde jurk vluchtte Karolina voor de indringers en de vlammende brandstapels die ze hadden gebouwd, naar het diepe, donkere woud.

Daar ontmoette ze een speelgoed-soldaat die Fritz heette, en dankzij de vriendelijke wind Dogoda kwam ze erachter dat ze toch was voorbestemd om terug te keren naar de mensenwereld.

HOOFDSTUK 1

De poppenmaker

In haar nieuwe wereld werd Karolina wakker met een hart van glas.

Het was een hart vol rozen en doornen, want al haar gelukkige maar ook al haar verdrietige herinneringen uit het Land van de Poppen waren erin bewaard gebleven. Als ze bewoog, rammelde het tegen haar borstkas van glanzend hout.

Karolina bracht een beverige hand naar haar gezicht. Ze voelde meteen dat de barst die in het Land van de Poppen nog dwars over haar wang had gelopen, verdwenen was. Toen ze haar arm liet zakken, zat er op haar vingers blosroze verf die nog vers rook. De vriendelijke wind had gezegd dat iemand

in de mensenwereld haar had geroepen. Die persoon, wie het ook was, had vast haar gezicht gerepareerd en haar een glazen hart gegeven.

Karolina keek om zich heen en zag dat ze op een hoge tafel zat, tussen houtkrullen en klosjes lint. Ze was dan wel niet van glas of porselein, zoals sommigen van haar vrienden, maar ze had geen zin om van zo hoog naar beneden te vallen en bleef heel stil zitten om haar evenwicht niet te verliezen. Rechts van haar zag ze een enorm gevaarte dat op een berg leek, al waren de bergen in haar land veel groter. Er hing een lang, ruw doek overheen. Karolina kon zich niet voorstellen wat eronder zat.

Aan de andere kant van de kamer was er een groot raam waardoor alleen duisternis te zien was, op het zwakke gele schijnsel van een paar straatlantaarns na. Die waren niet gemaakt van zuurstokken zoals in het Land van de Poppen, maar rezen als dikke, donkere boomstammen op uit de straatstenen. De wereld daarbuiten zag er niet erg aantrekkelijk uit, maar de kamer waarin ze zich bevond deed Karolina aan haar eigen huisje denken: warm en knus. Alleen was deze winkel – want dat was het, besepte ze – niet volgestouwd met baljurken, jasjes en sjaals, zoals bij haar thuis.

Deze winkel stond vol speelgoed.

Er waren hele rijen hobbelpaarden waarvan de flanken beschilderd waren met madeliefjeskettingen en herfstbladeren. Er waren planken vol knuffeldieren in alle soorten en maten, allemaal met lachende geborduurde mondjes.

En het mooiste was dat er overal poppen waren. Poppen zonder bekraste gezichten of zwartgeblakerde ledematen. Ze zagen er allemaal vredig uit, klaar om liefde te geven en liefde te krijgen.

Ze waren *veilig*.

Maar ze waren niet zoals Karolina. Geen van hen had haar begroet, of zelfs maar bewogen. Het speelgoed leefde niet, het had geen hart, en zoals iedere pop wist Karolina dat alleen wie een hart had, echt kon leven.

Eigenlijk was Karolina een beetje jaloers op het verstilde speelgoed, want in haar eigen glazen hart voelde ze op dat moment alleen doffe angst. Ze was helemaal alleen. Waar was de persoon die volgens de vriendelijke wind op haar zat te wachten?

Karolina verstijfde toen ze gestommel van naderende voetstappen hoorde. Achter in de winkel ging een deur open en een man kwam binnen. Hij had een rossige baard, alsof de Morgenster hem bij het ochtendgloren even met haar vingertoppen had aangeraakt, en hij droeg een witte pyjama. Hij wreef in zijn groene ogen terwijl hij op haar af stapte; hij mankte. Van dichtbij kon Karolina zien dat de onbekende geen jongen meer was, maar ook geen oude man. Hij was iets daartussenin. Ze stelde zich voor dat ze nauwelijks groter was dan zijn hand, die onder de verfspatten zat, in dezelfde kleur roze als ze op haar vingers had gezien.

Hij was dus degene over wie de wind haar had verteld, degene die haar gezicht had hersteld en haar een nieuw hart had gegeven!

De man, de poppenmaker, ging handenwringend op het krukje naast Karolina zitten. Zijn gezicht was nat van de tranen, en op zijn bleke wangen zaten vlekken die rood en nijdig waren als oorlogskreten.

‘De Grote Oorlog was twintig jaar geleden’, mompelde de poppenmaker voor zich uit. ‘Het is 1939. Ik ben in mijn eigen huis in Krakau. Ik ben *thuis*. Het was maar een nachtmerrie.’

Karolina had er geen moment bij stilgestaan dat er in de mensenwereld ook oorlog kon zijn.

Als de poppenmaker een stuk speelgoed was geweest, had ze misschien de juiste woorden gevonden om hem te troosten, maar nu wist ze niet wat ze moest zeggen. Karolina vond het verbluffend hoe mensen zonder nadenken hun verdriet naar buiten lieten komen in de vorm van tranen – het leek wel een tovertruc.

Met trillende handen trok de poppenmaker het doek van de berg, die helemaal geen berg bleek te zijn. Het was een prachtig poppenhuis van drie verdiepingen, precies groot genoeg voor Karolina. Ze zou haar hoofd niet tegen het plafond stoten en makkelijk bij de keukentafel of de kleerkast in het zolderkamertje kunnen. De plantenbakken voor de ramen waren rijkelijk gevuld met vilten roosjes, en op de balustrade van het balkonnetje op de tweede verdieping zat een kat met een glanzend zwarte vacht. Dat detail viel bij Karolina bijzonder in de smaak; de kat zou iedere rat die zich in de buurt waagde met huid en haar opschrokken.

De poppenmaker begon de sierlijst van het dak met een fijn mesje af te werken. Zijn hand bewoog zo snel dat die een eigen leven leek te leiden. Hij sneed een soepel, golvend patroon uit dat Karolina aan taartglazuur deed denken.

Terwijl de poppenmaker werkte, droogden zijn tranen, en dat herkende Karolina. Zij voelde zich ook altijd beter als ze iets maakte. Alleen wanneer ze niets omhanden had, werd haar verdriet haar soms te machtig.

Karolina haalde diep adem. Deze wereld, deze plek ... Er hing een vertrouwde geur, van stof en kaneel en gele bloemenvelden. Was ze hier eerder geweest? Ze kon het vreemde gevoel dat haar besloop niet goed verwoorden, al sneed het

even diep door haar ziel als het mes van de poppenmaker had kunnen doen. Maar hoe meer ze haar best deed om dat gevoel vast te houden, hoe meer het leek of ze met haar kleine handen een droom probeerde te vangen.

Misschien kon de poppenmaker haar vragen wel beantwoorden.

Karolina zette een stap in de richting van het poppenhuis en probeerde te bedenken wat ze ging zeggen. Maar in haar ongeduld struikelde ze over de zoom van haar lange, rode rok. Ze hapte verschrikt naar adem en maaide met haar armen om haar evenwicht terug te vinden. Dat lukte maar net.

Zo had ze zich haar introductie niet voorgesteld, maar het was al te laat.

‘Hallo’, zei Karolina dus maar, en ze wuifde. ‘Ik ben Karolina.’

De poppenmaker liet het mes vallen en werd lijkbleek. ‘O nee. Het is zover’, zei hij. ‘Ik word krankzinnig.’

Karolina wist dat de poppenmaker helemaal niet gek was. ‘Er is niets mis met u’, zei ze.

De poppenmaker sprong van zijn kruk en deinsde achteruit. ‘Maar ... maar je kunt niet echt zijn. Poppen kunnen niet praten. Ik ben vast oververmoeid ... Ik zie spoken.’

‘U ziet er inderdaad moe uit, maar ik zweer dat ik net zo echt ben als u’, zei Karolina. Eigenlijk leek het alsof de poppenmaker hier niet thuishoorde, als enige mens in deze wereld vol speelgoed, terwijl Karolina helemaal op haar plaats was.

‘Maar ik heb jou gemaakt’, zei de poppenmaker. ‘En ik kan geen dingen maken die tot leven komen.’

‘Dat doen tuiniers toch ook met bloemen?’ merkte Karolina op. ‘En u hebt me niet echt gemaakt. Mijn ziel

bestond al. U hebt me geroepen, en de wind heeft me naar u toe gebracht. Ik dacht dat u dat al wist.'

'Ik heb niemand geroepen. Ik probeerde een pop na te maken die mijn moeder ooit had ontworpen, en ...' De poppenmaker schudde heftig met zijn hoofd. 'O, zit ik hier nou echt tegen een pop te praten? Dit is al te gek.' Hij leunde tegen de zijkant van de tafel, waardoor de zoom van zijn pyjamabroek een stukje omhoog schoof. Karolina zag dat zijn been gemaakt was van hetzelfde bleke hout als zij.

'Ik wist niet dat mensen ook van hout konden zijn', zei ze, en ze hield haar hoofd een beetje schuin om zijn been vanuit een andere hoek te bekijken. De poppenmaker leek te opgelaten om iets te zeggen. Na een lange stilte, waarin alleen het doordringende getik van een klok te horen was, gaf hij uiteindelijk toch antwoord.

'Alleen dit been is van hout', zei hij. 'De rest van mijn lichaam bestaat uit zachter materiaal.'

'Mag ik uw been zien?' vroeg Karolina.

De poppenmaker wendde zijn blik af. 'Het is geen ... mooi gezicht', zei hij. 'De meeste mensen kijken er liever niet te lang naar.'

'Waarom niet?'

'Mensen kijken niet graag naar dingen die kapot zijn.'

'U bent niet kapot.' Karolina zette haar handen in haar zij. 'Ik ben helemaal van hout, en vindt u mij misschien kapot?'

'Zo had ik het nog nooit bekeken', zei de poppenmaker. Hij rolde zijn broekspijp op en Karolina zag dat het houten been met vier riempjes bevestigd was aan wat er overbleef van zijn echte been, een stomp in een leren omhulsel.

Kennelijk was deze wereld toch niet zo anders dan ze had gevreesd. 'Ik vind uw been mooi', zei ze.

‘Dan ben je een van de enigen’, reageerde de poppenmaker. Toen vroeg hij: ‘Ben je echt een levende pop? Je bent ... je bent toch geen meisje dat in een pop is veranderd, hè?’ Hij wreef het haar dat over zijn voorhoofd gevallen was ongeduldig weg.

‘Ik denk dat ik het nog wel zou weten als ik ooit een mens geweest was’, zei Karolina. ‘Maar voor zover ik het me herinner, was ik altijd al een pop.’

‘Ongelooflijk’, zei de poppenmaker zacht. Hij ging weer op zijn kruk zitten en boog zich voorover, alsof hij elk woord dat Karolina zei in zijn eeltige handen wilde opvangen.

Karolina merkte dat hij over de ergste schok heen was en zei: ‘U zei dat uw moeder net zo’n pop als ik had gemaakt. Wat bedoelde u daarmee?’

‘Mijn moeder maakte graag dingen. Jaren geleden maakte ze een pop die er net zo uitzag als jij, en ze zei dat ik die op een dag aan mijn eigen kind moest geven. Toen mijn moeder na de oorlog doodging, kon ik de pop nergens vinden. Dus probeerde ik ze na te maken.’ De poppenmaker liet een stilte vallen die luider klonk dan alles wat hij had verteld. Daarna zei hij: ‘En toen maakte ik jou.’

Had Karolina de moeder van de poppenmaker gekend? Misschien voelde alles in dit huis daarom wel zo vertrouwd aan. ‘Maakt u daarom speelgoed? Omdat uw moeder het deed?’

‘Misschien. Ik ben er pas mee begonnen toen ik niet kon slapen in het veldhospitaal, nadat ik mijn been kwijt was geraakt.’ De poppenmaker gaf een klopje op zijn knie. ‘Het was iets om me bezig te houden als iedereen sliep. En zo is het nog altijd. Mijn dromen zijn soms nogal ... akelig. Een oorlog schud je niet zomaar van je af.’

‘Zulke dromen heb ik ook’, zei Karolina. ‘Soms doe ik

mijn ogen dicht en zie ik weer alle vreselijke dingen die in het Land van de Poppen zijn gebeurd.'

'Het Land van de Poppen?'

'Daar woonde ik voordat u me riep en ik hierheen kwam', legde Karolina uit. 'Naar uw huis in ...' Ze tikte bedachtzaam op haar kin. Had de poppenmaker eigenlijk al gezegd waar ze waren?

'Krakau', zei hij. 'In de Republiek Polen.'

'Krakau.' De naam van de stad proefde fris en knapperig op Karolina's tong, als een stukje appel. 'Hoe is het hier? Een fijne plek om te wonen?'

'Ik vind van wel. Ik heb het hier erg naar mijn zin.' De poppenmaker gebaarde naar het raam. 'Ik heb een schaalmodel van de stad gemaakt. Wil je het zien?'

Karolina wipte op en neer op haar laarsjes. 'O ja, graag!'

De poppenmaker kwam naar haar toe, maar toen aarzelde hij en zijn handen bleven boven haar in de lucht hangen. 'Vind je het goed als ik je optil? Ik wil je niet beledigen. Wie weet vind je het helemaal niet leuk om gedragen te worden.'

'Ik heb er geen probleem mee. Uw benen zijn veel langer dan die van mij. Ik zou een eeuwigheid nodig hebben om aan de andere kant van de kamer te komen', zei Karolina. Ze stak haar armen omhoog en de poppenmaker tilde haar van de tafel.

Toen hij naar het raam liep, zag Karolina zichzelf even weerspiegeld in het glas en ze haalde opgelucht adem. De poppenmaker had niets aan haar uiterlijk veranderd: ze had nog steeds dezelfde goudblonde lokken en grote, korenbloemblauwe ogen als in het Land van de Poppen.

'U hebt mooi werk geleverd', zei ze tegen de poppenmaker. 'Bedankt.'

‘Graag gedaan’, zei hij. Daarna veranderde hij gauw van onderwerp en wees naar beneden. ‘Kijk, dit is Klein Krakau.’

